

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 25 (1936)

Artikel: Las 25 annadas digl Ischi
Autor: Vieli, R.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-882091>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 06.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Las 25 annadas digl Ischi

Ils 4 de settember 1921 ha la Romania festivau a Trun il 25 avel anniversari de sia fundaziun. Igl Ischi XVII porta igl oreifer referat, che sgr. prof. Tuor ha fatg per questa occasiun. Igl ei la historia della Romania, de siu origin, de siu svilup e de sia missiun. Ed oz, 15 onns pli tard, compara la 25 avla annada digl Ischi, organ della Romania. La Romania sa pia celebrar uonn il 40 avel anniversari de sia naschientscha ed en medem temps la 25 avla annada de siu organ, ferton che la Societad retoromontscha publichescha il medem onn il 50 avel tom dellas Annalas.

La plonta digl «Ischi» ei carschida senza ch'ella havess purtau mintg'onn fretgs. Ins sa deplorar quei cal de produenziun litterara ed ins vegn a sespruar d'evitar quei egl avegnir. La raccolta della plonta, ch'ei vegnida plantada avon curonta onns da giuvens enflammai da profunda carezia per lur lungatg mumma, ei nuotatonmeins biala, reha e considerabla. Giuvens e vegls commembers della Romania astgan selegrar dellas 25 annadas seregurdond en medem temps de tut quels che han luvrau per nies Ischi. Il curteseivel lectur concedi al redactur cass las suandontas reflexiuns.

Ils fundaturs della Romania havevan priu per mira de cultivar il lungatg romontsch, de svegliar e carschentar il sentiment nazional en nossas valladas. Els han contonschii quei niebel intent entras la fundaziun della Romania, entras las encuraschontas radunonzas generalas, che han purtau las ideas ed il program

della Romania ora el pievel, e buca meins entras la publicaziun digl Ischi, ch'ei daventaus in cudisch che pur e signur legia bugen. La raccolta madirada el decuors de quater decennis ei conservada ellas 25 annadas digl Ischi. Questa raccolta ei il frètgh d'ina lavur veramein ideala, inspirada d'amur per il lungatg artau. La 25 avla annada de nies organ porta in register dils collaboraturs digl Ischi. Els meretan engraziament e renconuschientscha per lur lavur e premura. Nus patertgein en emprema lingia als dus meriteivels redacturs digl Ischi: Dr. C. Decurtins e Dr. P. Tuor, che han dau agl organ della Romania la tempracuzzonta ed ils principis directivs per igl avegnir. Mo era ils collaboraturs meretan laud ed engraziament per lur grondas e pintgas contribuziuns, per las qualas era els han mai retratg la minima remuneraziun. Quei ei in ver e bi idealissem ch'astga survir per exempel alla generaziun presenta e futura.

Las 25 annadas digl Ischi cuntegnan artechels de fundament, perscrutaziuns scientificas ed ovras litteraras de vaglia, che stattan a pèr cun semegliontas publicaziuns de lungatgs bia pli gronds e pussents ch'il romontsch. In musament ch'il lungatg romontsch sa era satisfar a pretensiuns pli aultas. Igl Ischi astga plinavon segloriar d'haver publicau ina dellas pli bialas novellas originalas romontschas: Monas e minas, ed il meglier drama romontsch: Clau Maissen, las duas ovras immortalas de P. Maurus Carnot. La 25 avla annada seregorda cun tut speciala reconuschientscha dil meriteivel poet benedictin. El ha scret per igl Ischi ver 1200 paginas stampadas e mereta era quantitativamein la plèma. Vegli la Romania haver

quittau che la flomma d'entusiassem de siu pli distinguü poet e collaboratur vegni mai a stizzar.

La Romania ha entras siu organ, igl Ischi, promoviu la cultivaziun dil romontsch e svegliau il spért nazional en Sur- e Sutselva e quei cunzun denter la giuventetgna studentica. Mo era il pievel ha adina pli priu art e part dil moviment instradaus dalla Romania. Beneventond igl onn vargau la Romania a Sedrun, G. F. Monn, in pur de vaglia, ha detg ils plaids che consoleschan nus pli ch'ina annada digl Ischi: «Vies ideal ei era nies ideal, vossas miras ein era las nossas.» Dond suatientscha al plaid enflammont de Dr. C. Decurtins e de siu vengonz successur Dr. P. Tuor, ha la giuventetgna academica, raspada entuorn la plonta digl Ischi, luvrau cun premura e success per la viarva e la tradiziun romontscha. Quei era daveras il temps heroic della Romania! Ils campiuns digl εμπrem combat a pro de nossa faviala ein denton vegni vegls ed ei para ch'els vulessen surdar las armas alla nova generaziun. Nus stuein constatar che l'activitad e la premura dils academics sur- e sutsilvans ei els davos onns seminuida, ferton ch'ils giuvnals dil seminari scolastico a Cuera empermettan in legreivel e consoleivel interess per il manteniment e la cultivaziun dil lungatg mumma. Igl Ischi d'uonn comprova il detg! La munconza d'interess davart ils cerchels academics, che sefa valer era en auters risguards, contrastescha cul slontsch ed igl idealissem che la giuventetgna academica manifesta en autras contradas e tiaras vischinontas. Giuvens romontschs dell'Engiadina, pertscharts dil prighel che smanatscha.

a lur lungatg ed a lur veglia cultura e tradi-ziun, han fundau la Ladinia, l'uniun dils students ladins. Els lavuran, maun en maun cun la Secziun per la protecziun dell'ierta paterna, per mantener e reconquistar l'Engiadina als Engiadines. Possien ils academics della Sur- e Sutselva en uniun culs seminarists luvrar cun niev anim e nova curascha per la medema caussa ideala e nazionala: il lungatg mumma. Paupra la generaziun vegnenta, sche ses futurs menaders ed educaturs d'aventan gia els giuvens onns fumegls dil mamon e sclavs d'ina veta materialisada. Ei fuss directamein de temer per nossa patria svizzera e grischuna, sche la giuventetgna ded oz savess buca pli sescaldar e s'enflammar pils gronds beins culturals pils quals nos perdavons han sacrificau veta e saung. In pievel pign sto sedustar pli ch'in grond e ferm encunter il tissi materialistic pertgironde ses beins culturals sco la poppa dils églis. Per las medemas raschuns savein nus buca far cun meins d'admonir tuts ch'ei de buna voluntad de luvrar unitamein pil manteniment dell'ierta periclitada. Nus Romontschs essan memia paucs e memia fleivels per selubir il luxus della discordia. —

Cartend enten igl avegnir de nies pievel romontsch esprimin nus per la fin della 25 avla annada digl Ischi il cauld giavisch, ch'ils giuvens students de quella e de tschella facultad semettien cun niev slontsch e nova premura entuorn la plonta carezada, simbol de nossa patria e de nossa libertad, combattend e luvrond per il manteniment dell'ierta remessa a nus da nos perdavons. Sche tuts che san e pon lavuran en perinadad e concordia, lu

vegn igl «Ischi» a catschar novas frastgas e carschentar las annadas.

Dr. C. Decurtins ha accentuau ell'emprema annada digl Ischi la muntada dils studis historics, perschadius «che las plontas cun ragischs profundas, creschien il pli ault». Las 25 annadas digl Ischi cuntegnan perquei in diember lavurs, che serefereschan alla historia, alla historia della litteratura e dil lungatg romontsch. La Romania e siu organ ein restai fideivels alla mira tschentada da siu emprendactur ed igl Ischi ha fitgau profundas ragischs el sulom patern, aschia che la plonta vegn a resister a mintga stemprou. Mo Decurtins, cun tut siu profund respect della historia e dil temps vargau, aveva in'egliada bia memoria vasta, per sco el di, «inaugurar ina tschocca veneraziun dil passau». Era el havess finfatg encuretgh de satisfar als basegns dil temps s'occupond egl Ischi de damondas actualas de siu pievel. Prof. Tuor ha gia fatg in'entschatta cun plirs profunds studis de damondas vitalas dils Romontschs. Schegie ch'igl ei buca nossa intenziun de mussar la via al niev emprendactur digl Ischi, selubin nus tuttina d'exprimer il giavisch che la nova redacziun dedicheschi pli gronda attenziun a damondas actualas che quei ei stau il cass entochen dacheu. Nus patertgein a damondas practicas della veta purila e muntagnarda, a problems linguistics-litterars e nazionals dil romontsch. La Romania ha aunc buca sera sontga, anzi, ella envida tuts, giuvens e vegls, purs e studegiai de gidar a cultivar la veglia e nova cultira digl entschess retoroman.

Nun savend ademplir tenor giavisch igl uffeci de emprendactur digl Ischi, havein nus remess

quel alla Romania. Prendend comiau dalla redacziun digl Ischi eis ei per nus in emperneivel duer d'engraziar alla Romania per la confidenza demussada ed als collaboraturs per lur agid e susteniment.

La Romania vivi ed igl Ischi creschi e flureschi aschi ditg che stattan cuolms e vals della libra Rezia.

Il redactur cass: Raym. Vieli
